

REGTAJM U SIMLI

Barbara Kleverli

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

Barbara Cleverly
RAGTIME IN SIMLA

Copyright © 2002 by Barbara Cleverly
Translation Copyright © 2006 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Eni, Rodija i Tonija

PRVO POGLAVLJE

PARIZ, 1919.

„Alis, mila, ne zuri!“

Mod Benson (iz firme *Saputnici za svakoga*, Odeljenje za inostranstvo i Istok) prostreli svoju novu štićenicu pogledom punim usredsređenog nezadovoljstva. Ona se pak nije na to obazirala, nego je nastavila uzbuđeno da okreće glavu, upijajući čudne zvuke i metež kafea na stanici Gar de Lion, još elegantnog uprkos četiri godine ratne zapuštenosti.

Alis uzdahnu i, težeći da zauzme pozu svetske žene, prisloni leđa na naslon kožne klupe ukrašen dugmetima. Poput drugog hica iz dvocevke naišlo je neizbežno: „Mila, ne zavaljaj se.“

Alis ostade zavaljena i s buntovničkim izrazom okrenu se svojoj družbenici. Plašeći se da je ovog puta preterala, Mod pomirljivo reče: „Alis, ne treba da se osećaš obaveznom da popiješ svoj čaj...“ Ovaj spomenik ispravnosti oklopljen steznikom škripnu nagnuvši se napred da uzme svoju šolju. Iako se jadala zbog strašne navike Francuza da sipaju vodu u čajnik pre nego što stave listiće čaja, bila je odlučna da pokaže dobar primer. „Uvek dovrši sve što se stavi pred tebe“, čak i ako je to šolja loše spravljenog čaja.

Alis nije shvatila nagoveštaj, nego je zavidljivo nastavila da zuri u piće koje je držala Francuskinja preko puta. Penušavo i ružičasto, zavodljivo je šištalalo u visokoj čaši, a Mod nije sumnjala da, sudeći po izgledu žene koja ga pijucka, u njemu ima alkohola. Na njen užas, Alis se nagnu napred i oslovi ženu na francuskom kakav se može naučiti u engleskim javnim školama.

„Excusez-moi, madame, mais qu'est-ce que c'est que cette... aaa... boisson?“*

„Alis!“, prosikta Mod, nakostrešena od gneva. „Ne smeš da se obraćaš potpuno nepoznatoj osobi! Šta će misliti o tebi?“

Spomenuta osoba spustila je svoje privlačno piće i, posle trenutak-dva učtive iznenađenosti, odgovorila na engleskom s jedva приметnim naglaskom, privlačno i prijateljski se osmehujući. „Zove se kampari-soda. Vrlo je osvežavajuće i vrlo francusko.“ Ne zastavši, obratila se konobaru koji je prolazio i rekla: „Monsieur, un Campari-soda pour mademoiselle, s'il vous plaît!“**

Alisino lice obasja osmeh zadovoljnog krivca. Mod Benson sklopi oči i napući usne.

Prešle su svega pet stotina kilometara puta. Mod zadrhta na pomisao da treba preživeti još dvanaestak hiljada u društvu ove devojke. Alis Konijers. Jednako je upozoravala svoju štićenicu: „Ovo je Francuska. Više nisi u Hertfordširu i društvo je vrlo raznoliko. Trebalo bi da izbegavaš dodir s nepoznatima, a, iznad svega, dodir s izvesnom vrstom žena. Da, žena. Naučićeš da ih prepoznaš. Lako je povezati se s takvim ljudima, ali je teško *prekinuti* s njima. Jedno dobro pravilo glasi: 'Ne razgovaraj s nepoznatima.'“ Nije znala šta više da joj kaže. Pa ipak... „Koliko sam dobra učinila, mogla sam slobodno da sviram u flautu!“

Neupadljivo je progutala tabletu bizmuta. Budući žrtva lošeg varenja, naučila je da preduzme mere predostrožnosti na prvi znak uznemirenosti.

* Franc.: Oprostite, gospođo, ali kakvo je to... ovaj... piće. (Prim. prev.)

** Franc.: Gospodine, kampari-sodu za gospođicu, molim vas. (Prim. prev.)

Mod se setila obaveštenjâ koja joj je njena upravnica dala pre početka ovog zadatka. „Prvorazredno, gospođice Benson. Bogata porodica. Sjajna budućnost. Vaša štićenica putuje u Indiju, gde će preuzeti, kako se čini, uzde porodičnog posla – govorim o velikoj trgovačkoj kući *Imperijalna i kolonijalna trgovačka kompanija* – odnosno, makar jednu polovinu uzdi, pošto treba, sasvim razumno, da deli tu dužnost s jednim rođakom. Tužna skorašnja prošlost – smrt u porodici – pa je bolje da se pripremite za setnu malu saputnicu.“

(Mod pomisli kako bi seta i malo ožalošćenosti bili bolji od ovog neprestanog ćeretanja i bestidne znatiželje.)

„Ona nije tek svršena učenica, ima dvadeset jednu godinu, ali je vodila veoma povučen život u Hertfordširu. Izvršioći testament njenog dede zahtevali su krajnje odgovornu i iskusnu družbenicu za putovanje, pa su se, prirodno, obratili nama.“

Prvi utisci bili su, sve u svemu, povoljni. Iako prilično ljupka (a to je uvek izvor briga), devojka je delovala razumno i dobro se izražavala. Ponašala se kao dama, i to prilično staromodna dama. Činilo se da u njoj nema one drske lakomislenosti koju glume neke savremene devojke i koja bi joj mogla doneti nevolje na palubi parobroda Poluostrvske kompanije. Garderoba joj je bila sastavljena od sasvim prikladne odeće za devojku koja je nedavno izgubila ne samo brata na bojnopolju, i to svega nekoliko dana pre kraja rata, nego i oca i majku u prošlogodišnjoj epidemiji gripa, a povrhu svega i dedu, lorda Ruperta Konijersa, koji je prošlog decembra, prema rečima osmrtnice iz *Tajmsa*, „poginuo pri padu s konja dok je lovio s Društvom lovaca na lisice Esekse i Sasekse“.

Mod se nadala lakom i brzom putovanju do Bombaja, ali bila je svesna da će glavni izazov efikasnoj pratnji biti tronedeljna plovidba. Parobrodi vrve od otmenih mladih oficira koji se vraćaju u Indiju sa odsustva. Mnogi od njih traže pogodne supruge, kakvih je u Indiji uvek malo. Privlačni su, vitki i snažni, preplanuli i živahni. Mod je bila sasvim svesna svih

opasnosti jer je uprkos lukavoj strategiji i besanoj budnosti, prisustvovala za vreme svoje putujuće karijere, a da to nije ni želela, čak trima veridbama (od kojih je bar jedna bila krajnje neprikladna), a slomljena srca nije ni brojala.

Ipak, smatrala je da ne treba da se plaši za Alis Konijers. Devojka joj je na početku putovanja poverila kako se zdušno nada da će se udati za svog daljeg rođaka, trenutno nižeg oficira u indijskom pešadijskom puku, i tako obezbediti dinastičku budućnost firme. Razborit plan, mislila je Mod. Kad se sve uzme u obzir. U poslednje vreme čak i lepim i bogatim devojkama izbor muževa je ograničen. Rat je pokosio hiljade mladića, a Alis je tužno priznala da u Engleskoj nije upoznala nikoga koga bi mogla smatrati mogućim bračnim drugom. Pošto Alis ne žali za prošlošću, a pred njom je svetla budućnost, Mod je mislila da će je s lakoćom održati na ispravnom putu. Pod uslovom, naravno, da uspe da se kloni „žena s planovima“ – osećala je da taj opis odlično odgovara Alisinoj novoj poznanici – i da rastera lovce na miraz.

Ali Alis je ostavila diskreciju za sobom kada su napustile Englesku. Prvi pogled na stranu zemlju kao da joj je pomalo pomutio razum. Tražila je uporno da ostane na palubi feribota kojim su prešle Lamanš, uprkos hladnom martovskom vetru, i upustila se u razgovor ne samo sa saputnicima, nego i sa nekoliko mornara. Umesto da u vozu piše dnevnik, gledala je naokolo i postavljala stotine pitanja zbog kojih Modin ručni rad jedva da je odmakao. A sada su stigle u Pariz, i samo ime grada kao da je omađijalo Alis Konijers. Mod se radovala što im je raspored putovanja ostavljao svega tri dana u toj prestonici lakomislenosti. Alis je to dragoceno vreme provela obilazeći butike u Ri de la Pe, umesto da obilazi Luvr. I evo je sada, s koferima prepunim ko zna kakvih čipki, oči joj blistaju, ne propušta ništa, osmehuje se celom svetu.

I postaje sve gora. Sedele su u prefinjeno ukrašenoj sali restorana stanice Gar de Lion i čekale da se objavi polazak Plavog

voza. Alis je uzdisala od zadovoljstva i ponavljala za najavljiivacem imena gradova kroz koje voz prolazi na putu od Pariza do Rivijere i dalje kroz Italiju: Lion, Avinjon, Marselj, Kan, Nica, Monte Karlo. Naginjala se napred i odmeravala konobare opasane keceljama dugim do članaka, koji su jurcali naokolo vešto noseći putnicima tanjire veoma začinjene hrane krajnje inostranog izgleda. A sada joj je pažnju potpuno zaokupila ova Francuskinja koja se smestila preko puta njih i pijuckala svoje opasno otmeno ružičasto piće.

Nimalo bolje od nje same, pomisli Mod. Štaviše, ona putuje sama, a to svakako nešto govori! Ona je tipičan predstavnik izvesne vrste Francuskinja i potpuno neprikladno društvo za Alis. Na uskoj beloj ruci ima burmu, ali to nije umirilo Mod. Odeća joj je bila poslednji krik mode, a tamnocrveni putni kaput obrubljen sjajnim crnim krznom i odgovarajuća toka poticali su, po svemu sudeći, iz Kuće Vort. Pa, neki Francuzi su očigledno zaradili na ratu. Možda njen muž – ili zaštitnik – trguje oružjem, pomisli Mod sumnjičavo i požali što ne može ove misli da prenese Alis jer žena dobro govori engleski i svakako bi je razumela. Francuskinja ispruži vitke članke u svilenim čarapama i finim dubokim cipelama na zakopčavanje. Alis sakri noge pod sto, odjednom se postidevši svojih debelih pamučnih čarapa i čizama s vezicama. Prkosno se okrenula Mod.

„Pijem kampari-sodu, gospođice Benson. Želite li i vi?“

„Ne, ne želim!“

Mod se nije dopao pogled lukavog saučesništva koji su Alis i Francuskinja razmenile posle njenog odgovora.

„Oprostite“, reče Francuskinja. „Ja sam Izabel de Novil i putujem na Azurnu obalu. A vi?“

„Ja putujem na jug Francuske, ali samo do Marselja. Tamo ću se ukrcati na brod za Bombaj. Ja sam Alis Konijers, a ovo je moja družbenica, gospođica Benson.“

Gospođa De Novil pozdravila je Mod nepotrebno prijateljskim naklonom, a onda pokazala jedan od mnogih cvetnih

predela u stilu bel epok kojima je bila ukrašena tavanica. „Voilà“, reče. „Tamo idete. Naslikana dama predstavlja Marselj. Ulica koju vidite je *Canebière*, gde možete naći sav sumnjivi svet i dosta otmenog sveta Marselja. Odatle kreće vaš brod.“

Alis je pogledala u pravcu njenog uperenog prsta, očarana, ali i pomalo postidjena nizom raskošnih, oskudno odevenih dama koje su predstavljale gradove duž putanje Plavog voza. Njihova privlačnost bila je tek neznatno potamnela od dvadeset godina dima cigara.

„A koja predstavlja vaš cilj?“, upita Alis.

„Ova. Nica. A ulica na slici je Englesko šetalište.“

„Tako je ljupka! Puna sunca i cveća! Tako južnjačka!“

„I jeste takva. Mimoze su do sada precvetale, a vreme je za magnolije i cvet narandže...“

Mod odluči da ovaj razgovor treba preseći u korenu. „Primetila sam“, reče ledeno, „da putujete bez služavke?“

„Ah, ne“, glasio je odgovor. „Moja služavka je otišla da se pobrine za prtljag. Nadam se da će uspeti. Ali zbog rata je teško naći pouzdanu poslugu, zar ne?“

„Da, tako je!“, reče Alis. „A primetila sam da su svi konobari ili mlađi od šesnaest ili stariji od šezdeset!“

„Tako je, nažalost, u celoj Francuskoj. Ne samo konobari – policajci, nosači, prodavci, vozači...“

Ovaj prilično istrzani razgovor prekinula su dva istovremena događaja. Na stolu se pojavila kampari-soda za Alis, a pored gospođice Benson agent kuće *Tomas Kuk*.

„Još imate dosta vremena, gospođo“, reče agent učtivo se klanjajući Mod, „ali trebalo bi da zauzmete svoja mesta. Ako vam odgovara, pođite za mnom.“

Mod s olakšanjem ustade i pozva Alis da krene za njom. Iza-bel de Novil podiže čašu i osmehnu se Alis. „Za vaše putovanje“, reče. „Kako ono kažu engleski avijatičari? Srećno prizemljenje? Pijem za vaše srećno prizemljenje!“

Alis je iskoristila zdravicu da okusi svoje piće iznerviravši još više Mod time što nije odmah skočila na noge. Pod njenim strogim pogledom, Alis ispi drugi gutljaj, pa treći, a zatim, iako joj se, istini za volju, nije dopao nagorki ukus neobične mešavine, prkosno iskapi čašu.

U tom trenutku, pogružena, uz oluju francuskog govora, gospođi De Novil pride njena služavka. Bila je tamnokosa, vitka i, po Modinom mišljenju, za svoj društveni položaj preterano moderno odevena, i bila je štaviše vrlo rđavo raspoložena i uopšte se nije trudila da to prikrije. Činilo se da je ljuta što je zatekla svoju gospodaricu u razgovoru; posle prvobitno iznenađenog pogleda otvoreno se namrštila, i to neprijateljski. Na Alisinu dalju nelagodu i Modino likovanje, služavka se odmah upustila u besnu šaptavu svađu sa svojom gospodaricom.

„Eto vidiš!“, reče Mod dok su izlazile za agentom iz spokoja restorana *Plavi voz* u metež stanice. „Sada vidiš šta se dešava kad stupaš u razgovor sa svakim ko te oslovi. Sada si u inostranstvu. Ovo je Pariz, u kom se okupljaju sve nepoželjne evropske osobe. Vidiš u kakvom si društvu. Kakva gospodarica, takva i sluškinja, ako mene pitaš! Ni jedna ni druga ne valjaju. Sluškinja, kako da ne!“

„Meni se gospođa De Novil učinila vrlo prijatna“, reče Alis. „I kako je samo divno odevena!“

„Odeća! Je li plaćena? A ako jeste, ko ju je platio? To su pitanja koja treba sebi da postaviš ako stupaš u razgovor s nepoznatima.“

„Šta mislite“, upita Alis, „je li ona iz polusveta?“

Alis nije bila sasvim sigurna šta ta reč znači, ali imala je u glavi sliku rizika, opasnosti i sjaja, i u tom trenutku veoma je želela da se poveže s polusvetom i odvoji od sveta Mod Benson s njenim pažljivim proverama i odmeravanjima.

„Iz polusveta! Ha! Ona je belosvetska, čini mi se“, frknu Mod. „Većina Francuskinja je takva, videćeš već. Hajde sada!“

* * *

Došle su do voza i pobrinule se da nosači sa šiljatim kapama i u plavim bluzama ukrcaju njihov prtljag u teretni kupe pod budnim okom *Kukovog* agenta. Videle su da i gospođa De Novil i njena služavka, sada pomirene, gledaju kako tovore njihove skupocene kofere. Alis je išla iza Mod i veselo cvrkutala gledajući vitke blistave plavo obojene vagona. Agent ih je smestio na rezervisana mesta u *Pulmanovom* vozu pod upravom Kompanije za spavaća kola. Alis je zapanjila elegancija voza. Smatrala je da su pažljivi livrejisani poslužitelji s kapama krem i smeđe boje nešto najsjajnije što je ikada videla.

Njihov kupe bio je udoban i dobro tapaciran. Na prozorima su visile nabrane zavese, a police za prtljag bile su ukrašene rojtama. Jastuci iznad glava imali su presvlake koje se mogu menjati. Ispod sva četiri sedišta nalazio se oslonac za noge na izvlačenje. Akvareli s prizorima udaljenih predela krasili su pregrade, a kupe je sa stjuardom povezivao mikrofoni.

Agent *Tomasa Kuka* ih je smestio, saopštio im vreme dolaska, obavestio ih da se ručak služi od podneva i da je vagon-restoran odmah do njihovog. Nepotrebno dugo se oprštao od njih želeći im srećan put, ali Mod, upoznata sa savetom kompanije da se njihovim službenicima ne nudi napojnica, nije se mašila torbice. Sve prkosnija i nestašnija Alis, rumenih obraza, izvadila je iz svoje tašne franaka u vrednosti, kako je verovala, jednog šilinga i gurnula ih mladiću u šaku. On se poklonio i izašao.

„Pitam se“, reče Alis nevino, „ko će doći na preostala dva sedišta. Oba su rezervisana, vidite. Možda će to biti ona fina francuska dama i njena služavka.“

„Iskreno se nadam da neće!“, reče Mod, preneražena. „Iako dama, čini se, nema mnogo smisla za lepo ponašanje, u najmanju ruku valja pretpostaviti da će sluškinja putovati drugom klasom.“

Mod jedva da je dovršila rečenicu kada su se, na njen očaj, vrata kupea s treskom otvorila i propustila staničnu galamu, oblak pare i Izabel de Novil. Francuskinja se okrenula, zatvorila vrata kupea, spustila prozor i nagnula se napolje. Njena ljutita namrgođena služavka stajala je na peronu. Dama joj pruži nekakav koverat. Služavka ga otvori i zgađeno pogleda sadržinu. Mod se naprezala da čuje šta govore, koristeći što je najbolje umela svoje skromno poznavanje francuskog. Dva ili tri puta uhvatila je reč „*troisième*“. Treći! Šta li to znači? Očigledno je to kod služavke izazvalo silno nezadovoljstvo, a kod Izabel ledenu neprijateljsku odlučnost. Treća klasa! Naravno! Izabel je smestila svoju sluškinju u treću klasu.

Mod je razumela sluškinjinu uzrujanost. Na putu do perona ona i Alis prošle su pored vagona treće klase. Bili su obavijeni oblacima dima izuzetno ljutih francuskih cigareta, odzvanjali su od bučnih razgovora i talasa smeha, prepuni krupnih muškaraca koji bez sumnje zaudaraju na luk, odevenih u plave radničke bluze. Elegantnoj ličnoj služavci iz Pariza tu nije mesto. Druga klasa bila bi prikladna. Ali, činilo se da je osuđena na treću klasu, pa se, uz završnu uvredu (Mod se nadala da se reč „*merde*“* ne nalazi u Alisinom rečniku) okrenula i odmarširala niz peron ljutito kuckajući potpeticama.

„Florans! *Elle s'offense pour un rien!*“,** objasni Izabel. „Vrlo je osetljiva, znate.“

Da je Alis pogledala Mod u oči pročitala bi u njima poruku: „Eto! Rekla sam ti!“

Izabel de Novil se pribrala i s učtivim zanimanjem obratila se Alis. „Vi putujete“, rekla je, „u Bombaj? Prvi put? Kakva pustolovina! Mogu li da upitam šta vas vodi u daleki Bombaj?“

Pre nego što je Alis stigla da odgovori, vrata kupea ponovo su se otvorila da propuste četvrtog putnika u kupe. Bio je to mladić od tridesetak godina, teško se oslanjao na štap i nosio

* Franc.: Govno. (Prim. prev.)

** Franc.: Ljuti se zbog sitnice. (Prim. prev.)

je tamne naočari. Bila mu je potrebna pomoć nosača da se uspe uz stepenik i pronađe svoje sedište. U protekle četiri godine ranjeni vojnik bio je uobičajeni prizor, ali u poslednje vreme, kako su bolnice otpuštale malobrojne preostale bolesnike, bilo ih je manje, pa su ponovo izazivali naročitu pažnju.

Mladić promrmlja izvinjenje na engleskom, ponovi ga na trapavom francuskom, a onda, očigledno savladan stidljivošću, začuta, pa je Alis mogla da odgovori na Izabelino pitanje.

„Putujem u Bombaj“, reče važno, „zato što tamo imam posla...“

„Dovoljno je, Alis“, reče Mod strogo.

„Zapravo, ja tamo *posedujem* posao.“

„To zvuči vrlo tajanstveno“, reče Izabel kroz smeh.

„Nije naročito tajanstveno. To je porodična firma i ja sam je nasledila posle dedine smrti. Zapravo, jedan moj rođak i ja. Roditelji su mi prošle godine umrli od gripa, a moj stariji brat Lajonel, koji je trebalo da nasledi porodični posao, poginuo je u Francuskoj. Mesec dana pre kraja rata.“ Alis uzdahnu; za trenutak je, setivši se svojih gubitaka, izgledala tužno i ranjivo, a oči su joj se napunile suzama.

Mod Benson pomisli, ne prvi put, da su oči njene štice nice malčice prevelike, preizražajne i suviše plave za njeno sopstveno dobro.

Alis se razvedri. „Taj moj rođak, pa, dalji rođak – idem da ga upoznam. Nikada se nismo videli!“

„I to zvuči tajanstveno!“

„U firmi ima mnogo rođaka, a ni njih nisam upoznala.“ Alis poče da objašnjava, kako ju je sama shvatila, prirodu porodičnog posla koji je sada, makar delom, pripadao njoj. „Ja zapravo ne shvatam najbolje ko su svi oni. Ali poslali su mi neku vrstu knjige *Ko je ko* u kojoj piše ko su, ovaj – *dramatis personae*“ (Alis je bila veoma zadovoljna ovom frazom), „ko će me dočekati, kuda treba da idem i gde da kupujem odeću.“ Kucnula je tanku fasciklu na krilu. „Sve tu piše i ja treba sve to da proči-

tam. Dakle, zaista! Toliko toga ima da se vidi!“ A zatim, naivno: „Tako sam uzbuđena!“

Izabel je stekla utisak da je Alis veoma bogata. Ona nikad nije bila u Indiji, ali ipak je čula za IKTK, *Imperijalnu i kolonijalnu trgovačku kompaniju*. Osmehnula se uzbuđenoj i, kako joj se učinilo, lako pripitoj mladoj Engleskinji koja s toliko oduševljenja i nade govori o svojoj budućnosti. Tako je nevinna. Tako ranjiva.

„... a biće tamo slonova i radža, tigrova i Bengalskih kopljanika! Indijskih kneževa nakićenih dijamantima! Možda ću se udati za nekog od njih!“; čavrljala je Alis.

Mod je hvatao dremež i nije bila sigurna koliko su kilometara prešli kad ju je prenuo konobar objavivši da je ručak poslužen. Mladi vojnik se stresao i, setivši se lepog ponašanja, uspeo stidljivo da kaže kako će biti očaran da otprati dame do vagon-restorana, ako to žele. Nasmešio se za sebe kao da je reč o nekoj privatnoj šali. „Kolin Simpson“, predstavio se. „Kapetan Kraljevog ličnog jorkširskog puka lake pešadije. Vraćam se u jedinicu. Na mesec ili dva, do demobilizacije. To je blesavo, ali ako je vlada Njegovog veličanstva spremna da mi plati put tamo i natrag, neću se žaliti!“ Ponovo se osmehnuo. „Moj puk je trenutno u Indiji. I ja putujem u Bombaj.“

Mod Benson nije se sećala da je ikada ranije bila toliko besna. Njeni saputnici su, sasvim nepotrebno, zatražili da sede zajedno za stolom, pa su veselo, na mešavini francuskog i engleskog, poručili svako jelo iz jelovnika. Čak su zahtevali od nje da popije čašu vina uz ribu i još jednu uz jagnjetinu. Ishod je bio predvidiv. Dva sata nakon što su seli za sto još su bili tu i čavrljali trista na sat, dok je Mod jedva držala oči otvorene. Iako nije želela da ostavi svoju štice nicu, zaključila je da je devojka, iako rumena i očigledno vrlo uzbuđena, sasvim bezbedna u društvu prilično dosadnog i nimalo blistavog mladog

kapetana. A njegovo prisustvo sprečice svaki Izabelin pokušaj da uvuče Alis u... šta? Mod nije bila potpuno sigurna, ali je mislila da bi to moglo biti ono najgore – kocka i piće. A to bi u ovim okolnostima bilo prilično neverovatno. Gospođa De Novil ionako će za nekoliko sati zauvek izaći iz njihovih života. Zadovoljna, Mod se izvinila i vratila u kupe na, kako se izrazila, „postprandijalni odmor“.

Nije čula uzdah olakšanja preostalih troje za stolom. Ipak, čula je da se razgovor odmah nastavio, i to življi nego pre. Tri čaše vina kao da su razvezale kapetanu jezik toliko da se razmetao pričama o leopardima i tigrovima, profesionalnim lovcima, o romantici i opasnostima koje se mogu naći u podnožju Himalaja.

Pred kraj ručka Kolin Simpson se izvinio i otišao u hodnik da popuši cigaru. Iskapivši svoj brendi, Izabel de Novil je ustala i s ljupkim osmehom krenula prema damskom odeljenju na kraju vagona. Dok se oprezno kretala hodnikom, vagon se odjednom cimnuo, pa je morala da se pridrži jednom konobaru za mišicu. Umiljato mu se zahvalivši, okrenula se nasmejana Alis i doviknula joj: „Šta sam vam rekla? Šesnaestogodišnji mašinovođa!“

Alisjoj uzvratil osmehom i smesti se da sačeka njen povratak.

Da li su dve čaše vina za ručkom, na šta nije bila naviknuta, povrh one tajanstvene kampari-sode, izazvale ljuljanje voza ili je za komandama lokomotive zaista bio neki šesnaestogodišnjak, Alis nije mogla da odredi, ali stanje je postajalo sve gore. Galama se pojačavala kako se voz primicao krivini pre vijadukta iznad duboke doline. Njišući se i posrćući, jedva održavajući ravnotežu, zamućenih očiju, na vratima kupea pojavila se Mod Benson.

„Šta se to, za ime sveta, dešava? Ova francuska železnica!“

Alis je iz sveg srca želela da se Izabel vrati, pa je načinila nekoliko koraka prema ženskom odeljenju u dnu vagona, ali iznenadni trzaj oborio ju je na kolena.

Postalo je jasno da se dešava nešto loše. Voz je udarao o ivič-

njak vijadukta. I gore od toga. Probio je ivični zid, s kog su se betonski blokovi, jedan po jedan, u bučnom rafalu zaglušujuće mitraljeske paljbe, otkidali i padali s velike visine u klanac.

„Izabel!“, povika Alis očajno, ali pod se izdigao i udario je. Drvena cepka ogrebala joj je obraz. Tavanica vagona našla se pod njom, i to je bilo poslednje što je videla pre nego što je izgubila svest.

Bila je pošteđena mučnog pada kad se Plavi voz – ponos i dika Francuske nacionalne železnice – survao u sto metara duboku provaliju. Uz bučnu eksploziju lokomotiva čiji klipovi su još radili udarila je u obronke klisure i za trenutak se zaglavila između njih. Ali samo za trenutak. Jedan po jedan vagoni su se, padajući uz smrtonosnu tutnjavu, gomilali preko nje, a kako su novi delovi zida popuštali, tako su se novi vagoni otiskivali. Očajnički krik sirene lokomotive otegao se oglašavajući smrt Plavog voza.

Mod Benson se u svom kupeu borila da se dokopa sedišta, pitajući se, kao i Alis, zašto su zidovi kupea ispod nje. Nejasno je uočila da se pregrada za prtljag preko puta nje ugnula, ali nije znala da ju je upravo deo te pregrade, izletevši kao iz topa, pogodio ispod brade i gotovo joj odrubio glavu.

Prtljažni prostor je pucao, koferi i sanduci popadali su po tlu. Vagoni prve i druge klase, bliži lokomotivi, sada su bili samo neprepoznatljivo čelično klupko. Jastuci sa sedišta, svetiljke, stolovi i čaršavi iz vagon-restorana, boce vina čak iz ostave – sve to je za tren oka nestalo u plamenu kad je eksplodirala kuhinja. Vagoni treće klase, na kraju voza, u prvi mah ostali su neoštećeni, ali sopstvena težina na kraju ih je povukla sa šina preko zida u ambis.

Kad je vatra stala da jenjava, a zveketava lešina se smirila, mrtvu tišinu narušavao je samo histerični plač neke bebe.

Tek sat i po kasnije spasilački voz zaškripao je oprezno iz Sen Vensana kroz brda Burgundije i zaustavio se na bezbednih sto

metara od srušenog vijadukta. Radnici Nacionalne željeznice, vatrogasna brigada, lekari i nosači nosila na brzinu okupljeni u voz stajali su preneraženo trenutak-dva i gledali dole, u pakao duboke šumovite doline. Plavi voz ležao je smrvljen i zgnječen pod težinom gvozdениh greda i ostataka zida koji su se razasuli ispod njega, oko njega i po njemu.

Pjer Bernar, šezdesetpetogodišnji službenik odgovoran za rešavanje nesreća, odavno izvan zakonskog roka za penziju, govorio je u ime svih. „Održavanje! Nije bilo održavanja, do đavola! Godinama sam pričao! Upozoravao sam ih! Prokleti rat!“

Ljudi su užasnuti zurili u ostatke izgorelih vagona iz kojih se još vio dim i krstili se, nemoćni da progovore. Došli su pripremljeni da spasavaju živote i brinu se za povređene, ali teška tišina odozdo suviše jasno im je govorila kako će njihov zadatak biti mnogo zlokobniji.

Hitnim telegramom zatražena je oprema za podizanje teških tereta (najbliža je bila u Lionu), a onda su se ljudi s nemom odlučnošću mašili pijuka, lopata i nosila pa krenuli niz stene.

Posle čitavog sata mukotrpnog rada pronađena je jedna beba, živa i nepovređena, uz samo osamdeset tela od procenjenih dve do četiri stotine žrtava. Potraga za preživelim se nastavila. Kad su najzad došli do uništenog vagona koji je pao dalje od ostalih, nedodirnut vatrom, tragaoci su opazili nogu u pamučnoj čarapi kako viri ispod vagona prve klase. Pijucima su iskidali metalne šavove i izvukli telo sredovečne žene. Pažljivo su povukli naniže njenu suknju od tvida, spustili na nosila pored nje tašnu i ručni rad i pokrili je. Nosači su ponovo krenuli na spori uspon do pruge.

Sledeće telo pripadalo je vojniku u kaki uniformi. „*Le pauvre con!*“, * promrmlja Pjer Bernar. Uzbuđeno je pogledao ratna odlikovanja još pričvršćena za vojnिकove grudi. „Preživeli je rat da ovako pogine! Smrskane glave. Nosite ga.“

* Franc.: Jadna luda. (Prim. prev.)

Pažnju mu je privukla krpica crvene tkanine iza jednog kamena. „Ovamo!“, viknuo je i ljudi su mu prišli. Stali su i gledali s tugom, nesmanjenom brojem leševa koje su već pronašli, u ženu koja je poput krpene lutke ležala pred njima. Kičma joj je bila slomljena, glava razbijena o stenu pored koje je ležala; crveni vuneni kaputić obrubljen crnim krznom natopila je skorena krv. „Nosite je“, reče Pjer.

Pažnju im privuče nekakav tihi zvuk. „*Chut! Chut!* Slušajte! Šta je to?“

Ponovo su čuli tihi povik. „Pomoć! Pomozite mi!“

Pojurili su prema zvuku. Devojka u iscepanoj sivoj haljini mučila se da se uspravi na kolena. Pjer je za trenutak odsutno pomislio da ona kleči kako bi nabrala jagorčevinu koja je krasila travu svuda oko nje. Ova zamisao iščezla je čim se devojka okrenula ka njima. Zabezeknut od sažaljenja i jeze, Pjer vide krvlju natoplјenu haljinu, plave oči što su sumanuto zurile ne videći ništa, bledilo lica još strašnije zbog potočića svetlocrvene krvi koji je još tekao iz posekotine na obrazu.

„Mod?“, rekla je kad su se okupili oko nje. „Tako mi je žao! Mod! Oh, gde je Mod?“